

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
 Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
 Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47,

Correspondențele sînt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.

Epistole nefrancoate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere armonioase — și timbru de 30 cr. pentru so-cara publicare.

Sibiu, 13 Octomvre.

Prezența corifului Cehilor în Budapesta este acum la început redusă de foile germane din Viena, secundate de „P. Lloyd” din Budapesta, la nesce „pia desideria” a le Cehilor. Cu alte cuvinte: este luată mai mult în bătaie de joc. Alarma însă, care o vedem în presa nemțească de dincolo de Laita ne îndeamnă a reveni asupra acestui incident și cel puțin a presupune, că alarmătorii înșiși vîd în mișcările și conversațiunile lui Rieger un eveniment, care ridică împrejurarea aceasta mai pe sus de împregiurările de toate dîile.

Nu mai este vorba de intrarea lui Rieger în cabinetul Cislaitan. Se tratează în dîiarele din Cislaitania de a face imposibilă o apropiere între Maghiari și Cechi, prin care să se deranjeze raporturile create de dualism din cole de Laita. Se tratează mai departe de a împedea din vreme stîrnirea unor aspirațiuni la naționalitățile nemaghiare în Ungaria. Titlul pentru împedecarea aceasta este bine ales. El se cuprinde de o parte în cuvintele, prin care Maghiarilor li se spune, că nu vor fi așa de imprudenti ca să comită o suinucidere politică și mai departe, că Maghiarii nu vor face cauză comună cu Rusia în combatere germanismului, pentruca să deschidă slavismului porțile Europei spre a o inunda cu totul. De altă parte însă li se deschide perspectiva de o îngrădire contra germanismului prin un stat cehic și polon, care din urmă are însușirea atrăgătoare de a figura pe planul luptei și contra Rusiei. Pentru oameni strimtoraiți au amîndouă perspectivele, fie care în felul ei, ceva seducătoriu.

Merită așa dar toată atențiunea resboiul dîiaristic, când se aduc astfel de arme în planul luptei, în care au se păsească ramurii raselor celor mai mari și mai puternice din nordul și nord-ostul Europei.

Lupta se află într’un stadiu, din care încă nu se poate judeca, în care parte se va inclina victoria. Dar este scit, că ori va fi victoria pe partea uneia, ori pe partea alteia, situațiunea Maghiarilor și cu a acestora și a Românilor, este o situațiune foarte grea. Cu deosebire a Maghiarilor, cari stau și mai isoiați decît Românii. Turcii, unicul rađim al Maghiarilor în Europa, sînt ca si apuși; Românii însă tot se mai pot maguli cu speranța, că odată tot va sosi timpul, când vor căde solđii de pe ochii popoarelor latine din occidental Europei și le vor puté tînde mîna de ajutoriu, pînă când nu va fi prea tîrđiu.

Conclusiunea din toate aceste este naturală, ca Maghiarii să deschidă ochii și să vadă, că în nordul și nord-vestul Europei este puțină speranță pentru densi. Conclusiunea mai departe este că, ei aliații cei mai siguri sei caute unde sînt, în interiorul statului lor.

Mulțamească ei naționalitățile nemaghiare, care nu pretind dela densi și nici ceea ce pretinde avangarda slavismului, nici cea a Germanismului și atunci nu vor avé nici ei nici ni-

menea din cuprinsul coroanei ungresci a se teme, că vor fi și vom fi înghițiți de cineva. Lasese de persecuțiunea cea de tot nepolitică ce o înscenează contra a tot ce nu e maghiar! și vor găsi spriginitori și afară de granițe.

Este însă și datoria noastră ca cu modestele noastre puteri și mijloace să arătăm, că sîntem un factor, care trage ceva în cumpăna, pusă în balanțare atît de infricoșat deasupra capetelor noastre.

Nu vor vrea să înțeleagă nici în momentele supreme?! vina nu va fi a noastră.

Revista politică.

Sibiu, în 13 Octomvre.

Conducătorul Cehilor, Rieger, n’a avut succes la Budapesta. Aceasta se vede că se poate de lămurit din observările foilor pestane. În organul guvernamental „Ellenör”, Csernátony se exprimă d. e. precum urmează: „Cum își întocmesc Germanii și Cechii afacerile politice a casă la ei între marginile desemnate, la aceea noi nu dîcem nici bine nici rău, și ne-am bucura, dacă ei ar urma asemenea față cu Ungaria. Eu cred, că Dr. Rieger și din partea ministrului-pretident Tisza n’a auzit mai mult ca atît, și ved că și membrii opozițiunei nu i-au dîș alta, după ce a fost atît de pretinos a veni încoace. El s’a putut convinge, că noi nu voim să devenim nici Germani nici Cechi, deoarece vrem să rămănem Maghiari”. Și apoi: „Nu este nici o îndoială, că partida constituțională ear’ va ajunge la putere, și încă într’un timp nu chiar îndepărtat. Foile vieneze se nu se teamă, domnul Rieger nu duce penici unul dintre noi cu sine.” Aceiași „Ellenör” confirmă scirea adusă de foi vieneze, după care Dr. Rieger a venit la Budapesta cu scirea și învoirea ministrului-pretident austriac, a contelui Taaffe.

Astfel stînd lucrul, este învederată că autonomistii Cislaitaniei au început deja a sonda terenul și în Ungaria, pentru a realiza programa lor. Spăriașe-vor ei de refuzul ungresc? Nu s’ar părea, cel puțin nu, după spectatoriaunile organului lor cu privire la rețeaua primirei lui Rieger în Budapesta. „Ceske Noviny” se descarcă cu deosebire asupra redactorului dela „Pester Lloyd” dîcînd, că acest Jidov maghiar schimbă raporturile Ungariei cu raporturile maghiarime; ceasta din urmă, după părerea organului cehic, nu este îndreptățită la stăpînire și nu este capabilă de a și asimila alte naționalități. Poziția de astăzi a Maghiarilor, susține mai departe aceeași ioie autonomistă, nu corespond nici numerului lor nici stărei lor morale și materiale. Maghiarii, așa amenință în sfîrșit „Ceske Noviny”, au cauză deplină, de a se pregăti pentru toate eventualitățile...” Precum se vede autonomistii din Cislaitania și-au propus lucruri mari.

Dacă i-spriginesce și constelați

politică din afară? Cestiunile privitoare la peninsula balcanică sînt tot în stadiul de mai nainte.

Dulcignul nici astăzi nu s’a predat încă Muntenegrenilor.

Tractările între Turci și Muntenegreni adevărat, că s’au reînceput, fără a duce însă la înțelegere și învoire.

Încă nu s’a terminat afacerea Dulcignului, și eată, că se presentă diplomaților cu stăruință, ce creșce pe dî ce merge, cestiunea grecească. Camera Greciei s’a deschis cu un cuvînt de tron, în care se află destule accente resboinice.

Abia a fost principele Carol al României la Ruscicu, unde fu primit de cătră poporațiune cu mare entuziasm, și eată se și anunță eară o contra-visită a principelui Bulgariei la București.

Se vede că intimitatea între statele dunărene începe a prinde forme tot mai pipăite. Întru adevăr ele au multe interese identice, pe care, așa se arată, le vor apăra în solidaritate. Între altele „cestiunea dunăreană”, așa cum voiesce să o resolvae „Avant-proiectul” austriac nu află în principatele dunărene primirea aceea, pe care o dorosce Austro-Ungaria „Românul” d. e. scire dea dreptul: „După cât scim noi, atît Domnitorul cât și ministrii, precum și tot ce are un rol oare-care în conducerea afacerilor publice, sînt în cel mai perfect acord asupra cestiunii Dunării. Aceasta este una din acele cestiuni, în cari nu poate să fie nici o divergență de vederi între tot ce este Român adevărat, cătuși de puțin cunosător de interesele și de demnitatea țerei lor.” Ori ce siluire în cestiunea Dunărei este dar o imposibilitate și o inutilitate; și România neputînd să cedeze nimic asupra aceste cestiuni, sperăm că însuși guvernul auto-unguresc va renunța de bună voie la un proiect nerealizabil, avînd asigurarea, că va căștiga astfel mai mult prin bunele raporturi ce și va asigura cu Statele dela Dunărea de Jos.”

Prefața lui Kossuth

la edițiunea franceză a memoriilor sale din cesil.

(2 Urmare).

Francia este chieamată a dovedi că togma acest principiu se poate aplica în societatea europeană prin cercare. Ea va sci să corespondă acestei misiuni mari. De fructificarea și consistența instituțiunilor sale sînt legate interese generale de o comensurabilitate mare. Ea va păși pe calea glorioasă a prudenței și tenacitate, singurele însușiri ce i vor asigura la urmă succesul.

Încît pentru raportul în care mă aflam eu cu împăratul cu privire la Ungaria, acela din parte mi se întemeia pe congruența intereselor, car’ încăt pentru împăratul, eu și astăzi sînt convins, că el ne a voit binele când și-a manifestat simpatia pentru cauza Ungariei; eu sînt convins, că el nu avea intențiunea, numai să se joace cu noi, el nici că potea face aceasta, chiar dacă și voia, după cum se va vedé din aceasta carte.

Simțl ce a inspirat această carte va fi înțeles astăzi în Francia; înainte cu 10 ani nu putea fi înțeles. Astăzi există Francezi, cari au casa lor, dar nu au patria, stat Francezi, cari mai bine și-au jertfit familia, bunastarea, amintirile trecutului și speranțele viitorului decăt să accepte domnia străină. La acesti Francezi mă provoc eu, ei vor înțelege, vor sci să apreețe, pentru ce mi sfîrșesc dîile departe de patria mea, pe care atît de mult o am iubit și căreia i-am dedicat ori ce moment din viața mea.

În momentul de față cestiunea ungară numai există. Națiunea ungară s’a hotărît de nou a face încercarea de a împreuna interese incompatibile. Căsătoria între Ungaria și Austria e încheiată. Intrădeveer, nu a fost căsătoria din iubire! E cu neputință ca să nu reinvie în adevînc noimeci și în sufletul ori și cărui Ungur nesuie fele din trecut, pentruca dreptul existenței independente, dacă acesta este moștenirea istoriei de una mie de ani, nu poate fi uitat. Foarte adeseori avem ocaziune să constatăm că pretinsa existență națională și constituțională a Ungariei de ađi este numai umbră; că numai la aparență s’a făcut o mică schimbare, că concesioniile căte s’au dat pentru a linguși vanitatea națională sînt o foarte slabă mîngăere pentru jertfirea dreptului de stat al țerei; și prin adoptarea nomenclaturei, monarhia austro-ungară, s’a sters simplu „monarhia ungară” din grupa statelor europene.

Dintr’altele se poate lesne vedé, că puținele personalități ungare care la aparență au jucat un rol strălucit, au fost puse în frunte numai cu condițiunea ca să jertfească interesele patriei lor și să împingă monarhia austro-ungară pe o cale, condamnată de opiniunea politică din Ungaria cu o unanimitate, cum numai arareori o vei afla acolo. În cestiunile cele mari Ungaria nu e mai mult decăt o simplă provincie a monarchiei.

Când e vorba să și desvolae industria, se ia nesce mesuri, care fără de a contrădice spiritului timpului în privința național-economică, totuși dau oare care ocrotire unei industriei ce a început a se desvolta: Ungaria numai este o țeară autonomă, care dispune de interesele sale, ci este earășt o provincie și rămăne întru toată supusă la interesele Austriei, care prin parțialitatea sa seculară se află în pozițiunea de a călca în picioare concurența unei industriei ce se desvolată, și anumit într’un mod de tot independent, pentruca marginile vamale ce despart monarhia de străinătate, seutesc monopolul Austriei în țergurile unguresci.

Mai este vorba de marile căli de comunicațiune? Aceste se află în mîni străine, și antrul în Viena și la resolvarea întrebărilor de administrațiune pured exclusiv din punct de vedere austriac și dacă Ungaria, fie chiar cu prețul celor mai mari sacrificii, voiesce să se folosească de drepturile ce le exercită guvernele țferilor civilizate cu privire la marile întreprinderi publice, ca devine earășt provincie — fără putere, de tot necapabilă de fapte.

Este vorba de cestiunile creditului? Ungariei i este cu neputință a înființa cel puțin o simplă bancă națională; aceasta ar promova emancipațiunea economică; dar și în această privință Ungaria devine earășt o provincie și trebuie să se plece înaintea legii autorităților din residența — Viena.

Este vorba de ecuilibrul în buget? Erogațiuni pe cari țeara are drept să le reducă

sunt numai acele ce acoper trebuințele administrației, instrucției, lucrărilor publice, aceasta e tot ce ar pute să promoveze dezvoltarea intelectuală, morală și materială a țării; erogații în ei nu se pot reduce sunt cele hotărâte în Vienna, așa numitele erogații comune. In această privință Ungaria cărăși devine provincie, un vasal ce solvează suzeranului se tributul.

Este vorba de încetarea neînțelegerilor dintre Ungaria și Croația, pe cari guvernul le a scutit provoca cu toate că unitatea e consfințită mai bine de șese veacuri! Persoane ce stau aproape de tron să știe că au ațipat la slavi spiritul ostil Ungariei.

Dar în deosebire pe terenul politicii externe se manifestează într'un mod bătătoriu la ochi faptul, că formele constituționale ce le a dobândit Ungaria în momentul ce a renunțat la dreptul seu de stat, nu au fost în stare să asigure națiunii aceea, ce este caracterul unui guvern adevărat constituțional: înfrinșina masei cetățenilor asupra afacerilor politice.

Fără independență absolută un popor nu poate avé decât avantajele unui selv-governament provincial simplu, dar nu va pute exercita niciodată influența, care e natura guvernului constituțional. Ungaria câtă vreme va rămâne legată de Austria, nu va pute să urmărească niciodată o direcțiune politică ungherească. Cu toate manifestațiunile opiniunii publice din țeară curtea din Vienna fiind trabantul lui Bismarck urmărește neconștient o politică, care are numai un scop de a crea adică o stare, care contrădice celor mai vitale interese ale Ungariei.

Mai este lipsă să sporim aceste exemple infinite? Și după cum aud togmăi acest pact îl laudă politici străini, cari fără a pătrunde în natura cestiune consideră masca autonomiei drept independență, unele cuvinte fără înțeles drept adevăr și în strania lor orbire se par a crede, că Ungaria joacă un rol preponderant acolo, unde ea nu e ascultată, ba — se o spunem curat — unde nici nu se face măcar întrebare de dănsa.

Și totuși dacă astăzi nu mai există cestiunea ungară, mai este oare un politic, care petrușând în adăncul lucrurilor să nu dorească sincer și franc reînvieria acestei cestiuni?

Austria, ori ce s'ar dăce, merge spre apunere. Austria compactă e moartă. Evenimentele dela 1866 au nimicuit-o. Intre elementele constituitive ale Austriei, cari natural se află în contact unele cu altele există o astfel de divergență a simțimentelor și intereselor, cari vor izbucni în zilele marilor catastrofe, ce sunt atât de dese în istoria Austriei.

Austria dualistică s'a născut moartă pentru că e altceva decât Austria militară mascată.

Austria federalistică e o imposibilitate. Inseamnă a ignora sensul cuvintelor dacă voim a vorbi de federalism la nesce popoare, cari au un suveran comun a cărui interese și voință stau preste interesele și voința tuturor.

Aci poate fi o împărțire proporțională sau neproporțională a sclăviei, dar nici o confederațiune a voinței libere. De altă parte o „federaliune de state“ presupune state independente, ear nu un stat confederat ca republică.

Un organism politic disproportionat și complicat, supus la tendențe divergente, ba contrastătoare; cu unitate susținută nu prin simpatii împrumutate, nici prin identitatea intereselor, ci numai prin preponderarea familiei domnitoare: va pute trece prin diverse prefaceri, poate să și amâne distrugerea, dar nu poate avé vitalitate în seculul nostru, când spiritul monarhic e atât de șguduit.

Dealtmăntea Austria nu mai are nice o rațiune de a fi *raison d'être*. Ea este un obstacol pentru țările, din cari e compusă împedecă pe fie care dintr'ensele, a merge pe căile ce corespund prosperității lor. Ear față cu celelalte state din marca familie europeană, ea este numai o copia unei puteri, care a fost învinsă de ori ce contrariu fie cât de neînsemnat, care a avut destulă bunăvoință pentru a și mesura forțele cu dănsa de câmpul de bătaie.

Este ea oare un element din acele ce de obicei se numesc ecuilibrul european.

Are ea aceea forță de vitalitatea sa, care i permit să se opună cu cutezare și soluțiune acelor curente periculoase, acelor aspirațiuni ce le ar provédé unul sau altul dintre factorii concertului european? — De șigur nu. Din contră, Austria este puterea care prin neapăratele consecuențe ale pozițiunii sale deosebite turbură ecuilibrul european.

Dacă ideea panslavismului a devenit în zilele noastre în mâinile Rusiei o armă, ce amenință viitorul Europei cu șguduirii necomensurabile, nu am trebui să căutăm oare vina la aceasta numai în existența Austriei?

Mai există vre o națiune slavică să aibă speranța, de a încota ca națiune? să aibă dorința, de a renunția la existența sa individuală, pentru a se descompune prin sinucidere în atomele sale și a se perde în noianul poporațiilor din imperiul rusesc?

Și dacă totuși se mai nase în cercurile unor națiuni slavice o mișcare panslavistică, se întâmplă oare aceasta numai pentru cuvântul, că aceste națiuni togmă pentru existența Austriei nu pot să vadă perspectiva amăgitoare a independenței lor? Impreunarea lumii slavice sub domnia Rusiei numai astfel va pute fi combătută cu efect, dacă i se va opune independența diverselor națiuni slavice.

Dar togmă existența Austriei este aceea, ce face imposibil această independență și anume nu numai cu privire la națiunile slave, ce stau sub puterea sa proprie, ci și la popoarele din Orient.

Austria este, care prin politica sa vestică cu țările pune aceste națiuni înaintea alternativei de a se supune într'un viitoriu mult puțin depărtat sau la domnia austriacă sau la cea rusească. Austria este, care prin antiptatiile, ce le inspiră, împingo aceste națiuni în brațele Rusiei.

Și cu toate acestea sunt mulți politici orbiți, cari véd în Austria o barieră contra ambițiunii moscovite.

Oare într'adevăr să fie uitate învățăturile, ce ni le-a dat istoria? Nu se știe că politica Austriei a fost pururea: a admite influența preponderantă și mania de expansiune a Rusiei sub condițiunea, ca și Austria să capete o parte din prădă!

Nu a lucrat ea astfel la împărțirea Poloniei, una dintre cele mai mari blăstămări din câte le-a înregistrat istoria și care a fost primul izvor pentru nenumerate complicațiuni?

Nu a pures ea tot astfel de atunci încoașe și în timpul mai nou prin ocuparea Bosniei.

Restabilirea Poloniei în limitele sale istorice ar scuti Europa pentru totdeauna de pericolul supremației rusești, fiindcă ar reduce puterea Rusiei la dimensiuni cu totul inofensive.

În reșoiul din 1854, care costă Franției atâtea jertfe fără folos, puterile aliate puseseră în perspectivă restabilirea Poloniei. — Și cine a împedecat-o?

Austria. Ori cine va frunđeri „Monitorul“ din acel timp se va asigura despre aceasta.

Austria este cauza, că acest reșoiu mare, dela care astăzi nu mai există nici un rezultat, nu a avut un scop serios. Austria este, care a aruncat semănța reșoiului oriental din urmă, dând cestiune orientale o însemnătate funestă pentru Europa întreagă.

(Va urma.)

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Sibiu, în 9 Octomvre 1880. (Adunarea generală pentru fondul de teatru). După cele două discursuri se constituî biroul se aleseră comisiunile și apoi se cetî raportul secretarului și al cassarului. Din raport se vede, că până la adunarea din cestiune fondul dispune de un capital în bani și efecte 16,491 fl. 18 cr.

*) Intârziat din împingări neatârnatore de reacțiune.

Adoua și, Luni au lucrat și referat comisiunile. S'au înscris membrii noi, 5 ca fondatori, 4 ordinari și 20 cu tace anuale. Au încurs la fond de aici cam 800 fl. v. a. dacă nu mai bine.

Adunarea a decis edarea anelor societății redactate de secretariul societății; a declarat de ordinară remunerațiunea secretarului de 100, care până aci se vota în tot anul. Adunarea generală viitoare va fi la Baia-mare.

Seara a fost bal. Nu putem dăce că a fost mult public dar nici puțin; cât a fost însă a fost ales. Petrecea a ținut până târziu după meșul nopții.

Reflecțiuni

asupra articolului „La cestiunea învățământului religios“, publicat în „Biserica și școala“.

Brașov, 5 August 1880.

(7 Urmare.)

La seducere se precepe dl N. mai bine ca la ori-care alt lucru.

Etată!, cum urmează:

„D-lor învățători, v'am arătat mai sus, că: „Spre a afla metodel cel mai ușor în propunerea religiunii, nu este de trebuință să faceți d-voastră experimente așa însemnate, și chiar cu totul noue.“

„Experimentele să le facă: fizicii, chemicii, medicii ș. a. Aceștia sunt materialisti; nu veți veia doară să vă faceți și d-vo; ca afurisiți de autori ai „tractatului“ — ateisti!

„Apoi la religiune nici că sunt de lipsă „experimentele“; aceasta trebuiesc memorisată, și cu atât — v'ați împlinit datoria!

„Metodul cel mai ușor vi l'am arătat; rătăcirea istorioarelor evangeliice etc. și a metodelui lui Christos vi le-am arătat; v'am spus, cum și la ce se cuvino și trebuie să conduceți pe elevi: — la ignoranță absolută prin memorisare — după metodelui evalui mediu, spriginit de al d-lui Ștefaneli.

„Acum le știți toate; nu vă mai trebuiesc nimic!

„Conferențele voastre sunt acum de prisos; reuniunile voastre sunt de prisos: — nu mai aveți lipsă de ele!

„Dar nu ați avut lipsă de ele nici până acum!

„Foarte rău a făcut fie ertatul Archiepp și Metropolit, Andreiu Șaguna, de au înființat conferențele învățătoresci și au înțărît reuniunile învățătorilor din protopopiatele Devei și al Făgărașului (așa numita G. Lazar):

„Foarte rău a făcut Escelența Sa Părintele Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul, de au susținut conferențele învățătoresci; au înființat cursurile supletoare au înțărît reuniunile învățătorilor din „Țara Bărsăi“ (protopopiatele: Brașovului I și II și al Branului), din protopopiatele Sibiiului și Abrudului ș. a. — și au compus încă prin ven. seu consistoriu și modele de statute, ca în Archiepescă, să nu mai poată da omul decât de reuniuni învățătoresci

„Foarte rău a făcut Ilustritatea Sa Părintele Episcop al Caransebeșului, Ioan Popasu, de au înființat conferențe învățătoresci și au înțărît reuniunea învățătorilor din diecesă Caransebeșului;

„Foarte rău a făcut Ilustritatea Sa Părintele Episcop al Aradului, Ioan Meșian, de au înființat conferențe ș. a. învățătoresci.

„Foarte rău au făcut dimpreună cu venerabilelor „consistorice“ cu — tot!

„Noi însă pentru aceasta nu avem ce le face, și adecă: aceluia, pentru că a murit; ear acestora pentru că trăiesc.

„Dar apoi nici nu vă dă mâna, să stricați conferențele ori reuniunile voastre.

„Însă fie!

„Morgeți la ele! — Ear dacă vreți să vă și feriți prin ele, atunci aveți să luați aminte, să păziți strins și să vă ținți cu trup cu suflet, cu mâni cu picioare de — următoarele:

„În conferențele, precum și în ședințele reuniunilor voastre nu vă este ertat să desbăteți: teme pedagogice, de învățământ

elementar pe baza principiilor pedagogice, istorioare din evangeli și din testamentul vechiu; nici să aduceți înscris și să cetiți: disertațiuni asupra acestora; căci ele conduc la rătăcirea, necredință, ateism.

„Să nu ținți cumva prelegeri practice din învățământul religiunii ori din alt obiect de învățământ al școlaei poporale elementare; căci aceste numai vor confunda mintea copilului.

„Să nu vorbească nici unul din voi despre înlocnirea câștigată prin încercările sale în manșierea disciplinei, în propunerea vre-unui obiect de învățământ, corigarea ocupațiilor domestice ș. a. ș. a. — căci experimentele conduc la materialism și acesta apoi la teoriile lui Darwin.....

„Ci la masa verde — pentru că ședințele voastre să semene cu cele judecătorești..... numai cât — conducătorii voștri, funcționarii voștri să fie „câte un advocat și alți bărbați de stat ori profesori de universitate, cari aci să vă ridice cunoștințele și vă dă, căci voi sântei minorenii, apoi să vă poarte..... să desbăteți cu seriozitate și cu toată energia raportul cassarului și alte rapoarte; să discutați proiecte de regulamente, care trebuiesc în tot anul prelucrate, modificate, prefăcute și — de nou întărite.

„Apoi pentru luminarea voastră să învățați de rost: Catechismele concepute după metodelui evalui mediu; Bucoavna, Cluslov, Psaltirea; toate sistemele științifice și metodele profesorilor de universitate, privitoare la acestea.

„După ce le veți ști bine de rost să le și recitați. Pentru că: „Atâta șcim, cât avem în — memorie!“

„Se înțelege de sine, că până la au veți mai uita câte ceva și dintr'ensele; aceasta însă nu vătămă.

„La au veți lua ear da capo. Și așa mai departe.

„Banchetele însă, la care nu este ertat să lipsească toate selecte, nu cumva să le uitați! — O mănecare și o beutură dacă vă mai rămâne și vouă; de munca voastră au alții să profiteze.

„Despre rezultate pedagogice obținute firesce că nici vorbă nu va mai pute fi.

Etată cum dl N. scăpat și de pericolul amenințătoriu din partea conferențelor și reuniunilor învățătoresci — mai dă mulțumimă povăț părintească, carea fi încoro-nează „articolul“:

„Ca de încheiere ne vedem îndemnați a mai adoașe, că în ceea ce privese învățământul religiunii ar fi de dorit să ne ținem strict de dispozițiunile canonice ale bisericei, cari ne spun destul de apriat, cine are dreptul și datorișna a se ocupa de dănsul. Nu toți putem fi toate. Să lăsam dară ca de învățământul religiunii creștine să se ocupe acia, pe cari întemțiorul creștinității i au pus de păzitori și propagatori ai religiunii sale.“

Prin cuvintele aceste ne arată dl N. clar și lămurit, că de prea multă memorisare, la care 'și a încordat preste măsură puterile sufletesci și trupesci ale dlui, și-a perdit și memoria.

Nu au afirmat dl N. în „articolul“ mai sus următoarele: „Prin istorioarele (evangeliice și din testamentul vechiu) putem provoca o mulțime de îndoieli în capul copilului și o mulțime de nedumeriri, cari în adevăr îl vor confunda și i vor lega spiritul!“

Deci dacă evangeliia lui Christos ar cuprinde în sine „îndoieli, nedumeriri“, și se dăcă „minciuni“; ear canoanele și dogmele bisericii cr. g. or se bazează pe evangeliice; atunci ar pute să cuprinde aceste în sine alt cevaș decât adevăr?

Așa dar dl N. îndrănesce a declara evangeliia lui Christos, dogmele, canoanele bisericii g. o. de mincioase și apoi tot dăni nu se șfiesce a păși înaintea lumii apășând acele dogme și basându pe acele canoane!

Știu însă foarte bine toți creștinii, că evangeliia lui Christos nu cuprinde în sine nici îndoieli, nici nedumeriri, nici confuziuni nici minciuni.

Minte dl N. dacă sub cuvintele „a se ocupa de învățământul religiunii“ vrea să facă pe on. public român să înțeleagă și să

invinească pe autorii „tractatului“, cumcă ei dispută dogmele bisericești g. o.

„Tractatul“, după cum o poate vedea acestora ori care lector a lui cu mintea la loc și onest, nu cuprinde în sine nici urmă de vreo o dispută, de vreo o încercare neloalită asupra dogmelor, a la detrage doară cevași din valoarea lor, numai că se află în scola elementară în forma lor ca abstractă nefiinduși la locul lor: — și așa nu li se mai concede intrarea decât îmbrăcate în formă de istorioare evanghelice etc.

„Tractatul“ nu dispută dogmele, ci bicesee metodele evului mediu, apoi recomăndă în locul aceluși metod, luminătorul metod al lui Christus, carele scie cum și este în stare prin forma concretă a istorioarelor evanghelice etc. se îmbracă copiilor dogmele bisericești g. o. în vestiminte luminate, frumoase și dragălașe de Serafimi, ca să se poată apropia de ele cu plăcere și dragoste, să le sărute vestimântul, ca la nescioapă ființe sante ceresici!

Minte dl N. dacă sub cuvintele „a se ocupa de învățământul religiunii“ vrea să facă pe on. public român să înțeleagă și să afirmeze, că învățătorii scoalei noastre poporale, ca mireni, „nu sunt chemați, nu au dreptul și datoria“ a propune elevilor religiunea creștină în scola poporală.

Învățătorii scoalei noastre pop. sunt chemați pe baza §-lui 7 pt. 2 și §-lui 23. pt. 5. 6. din „Statutul organic al bisericești ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, carele este întocmit pe baza săntelor canoane de măritul congres național bicesicesc al metropoliei ort. române din Ung. și Trans. la a. 1868 și sancționat de Majestatea Sa Regele apostolic al Ungariei la a. 1869.

Ei sunt aleși, întăriți și statoriji de învățători ai scoalei noastre poporale pe baza §§-lor 71, 72 și 73 ai „Regulamentului pentru organizarea prov. a învățământului în Metropolia or. română din Ung. și Trans. întocmit pe baza Art. de lege XXXVIII din a. 1868, votat de Măr. Congres la a. 1873 și întărit prin binecuvântarea Escelenței Sale Părintelui Miron Romanul, Archieppul și Metropolitul Românilor ort. din Ung. și Trans.

Ei în virtutea decretelor de învățători primite pe baza §-lui 72 al Regulamentului scolaric din partea Escelenței Sale Părintelui Metropolit, respective a Ilustrățiilor lor Părinților Episcopii sufragani, ca supremi Inspectori ai scoalelor noastre, au dreptul a funcționa ca învățători ai scoalei noastre poporale; dar totdeodată ai datoria, a propune elevilor lor toate obiectele de învățământ prescise prin §§-ii 26 și 38 ai „Regulamentului“ scolaric prin urmare și învățătura religiunii și a moralei.

Deci dar învățătorii scoalei noastre pop. sunt prin lege: — chemați, îndreptățiți și îndatorați „a se ocupa de învățământul religiunii“, — a propune elevilor lor în scola învățătura religiunii și a moralei.

Ear apoi în virtutea „Statutelor Reuniunilor lor“, întărite de „supremii inspectorii“ ai scoalelor noastre confesionale au dreptul și datoria: — a scărmana și a da afară din scola lor ori ce metod necorespunător după carele ar avé să propună obiectele de învățământ ale scoalei poporale prescise prin lege, prin urmare și obiectul religiunii. Și apoi în locul metodei lăpădat, a căuta, afla, recomănda și usita la propunerea în scola — unul bun, potrivit corespunătoru întru toate.

Di N. însă îi acasă pentru aceasta de ateisti; îi osăndesce de — nechemați, „a se ocupa de învățământul religiunii“!

(Va urma).

Vaietăți.

* (Principele de coroană Rudolff) în 5 Noemvrie n. precum se aude va sosi în comitatul Uniedoarei la vânat de urși. Altea Sa împerătească va călători incognito.

* (Proces de presă) înaintea curții de jurați de aici se va pertrata joi în 16/28 Octomvrie. Acusator este dl Ioan Hania directorul seminar; acușajii redactorul acestei foi

și dl Ioachim Munteanu paroch în Gurariului.

* (Postal). Cu 31 Octomvrie n. oficiul postal din Uilaacul Beiușului (comitatul Bihor) se casează definitiv.

(Camera advocaților din Brașov) incunoscițeanză, că Aron Densusianu, advocat în Brașov, în urma resignațiunei prore la pracsă s'a șters din lista camerei.

* (Invitare). Doamnele membre fundătoare ordinare și onorate a Reuniunii femeilor române din Mediaș și giur prin aceasta sunt invitate la adunarea generală, care se va ține în 4 Noemvrie n. la 10 oare a. m. scola gr. cat. din Mediaș.

Elisabetopole, 1 Octomvrie 1880.

Susana Câmpean.
președinta reuniunii.

(Un necrolog). Cetim în „Voinea poporului“, ce apare în Galați (România):

Departo de sinul unei iubite, numeroase și mult respectate familii, acompaniat numai de un număr restrins de amici și cunoscuți s'au condus eri pe la 3 oare p. m. spre locul repausului etern remășiștele pământesci ale unui june om, care judecându'l după talentul, conduita sa ireproșabila, caracterul blând și generos, manierele urbane și atrăgătoare ar fi putut servi în toată puterea cuvântului de model actualei june generațiuni. Moartea neînduplecată însă prezentându-se la timpul cel mai neoportun și răpindu-ne acest tinăr mold, această speranță a societății, ne-a arătat odată mai mult căt de departe sunt scotelele noastre de alcătuirea Acelui, ce conduce destinele omenirii.

Emanoil Cioran, căci despre el vorbim, era odrasla cea mai tinără a unei numeroase, lășite și importante familii românești din comuna Reșinari de lângă Sibiu, cunoscută în întreaga Transilvanie, atât în urma tradiționalei ei onestități, cât și a buneii stări materiale de care se bucura în trecut și actualitate.

Rămas încă de mult orfan de tată, tinerul Cioran terminând scola reală superioară și îmbrățișând cariera de inginer la scola politehnică din Gratz (Stiria) și Viena el a intrat sunt acum 3 ani de zile pe arena vieții publice. Devotamentul ecstrem pentru specialitatea sa unită cu o sinceră dorință de a servi și folosi țara l'a făcut să urce repede scara înaintărilor, astfel în cât vârsta de 27 ani la găsit deja inspector de mișcare al Căilor ferate române; dar în același timp moartea jalusă de progresului lui a găsit și ea de cuviniță ai rupe firul zilelor.

În zadar au fost toate eforturile fratelui său doctor, venit la patul victimei; zădărnice au fost și frățescile îngrijiri, ce i-a dat un bun amic al seu și eminent doctor gălățean, căci scris era să nu mai fie; și rudelor, amicilor sei de aici și din departare nu le rămâne în fața acestui dureros eveniment de cât o mută resignațiune.

O mângăiere, un insuficient echivalent, în fața unei asemenea perdiri va fi însă pentru toți faptul, că de și străin de orașul, unde are să odihnească acum pentru vecinicie, totuși trecerea lui din această lume a fost regretată de un număr public, care și-a dat ultimul acompaniament. În prima linie trebuie să amintim cu o deosebită recunosciță participarea membrilor societății gimnastice locale, cum și a reprezentanților direcțiunilor căilor ferate române, cari au venit anume la Galați spre a asista la această tristă ceremonie.

Fieși țarina ușoară precum neștersă și va fi între rudeni și amici amintirea sa!

* (Legea comunală). În concursul comitetului asociațiunei transilvane din 18 Sept. a. c. Nr. 238 pentru cel mai bun comentariu al legii comu-

nale, publicat în nri 113, 115 și 116, s'a strecurat o eroare dîcându-se „legea comunală de la anul 1879“. La anul 1879 însă nu s'a legiferat nici publicat vreo lege comunală, ci legea comunală, pentru a cărei mai bun comentariu s'a scris concurs cu premiul de 150 fl., este de la anul 1871 art. XVIII modificat prin art. V de la anul 1876, ceace prin aceasta se îndroapță.

* (Calea ferată Ghiriș-Turda) pentru a cărei clădire în bugetul anului 1881 s'au prelimitat peste tot 200,000 fl. fu combătută amar în comisiunea financiară a dietei din 20 Oct. n. Prelângă toate aceste însă suma prelimitată s'a incuviințat în sfârșit de maioritatea membrilor comisiunei.

* (Esposiția de poame în Cluj). Doritorii de a participa la esposiția de poame din Cluj pot călători odată încolo și îndorț pe toate căile ferate din Ungaria din 26 Oct. până în 5 Noemvrie n. cu bilete proveđute anume cu prețuri, cari sunt cu 33 1/3 % mai eține. Fiecare reflectant trebuie însă se și scoată o cartă permanentă cu 50 cr. dela comitetul de esposiție din Cluj.

* (Intărirea garnisoanei din Pesta). În urma porunci și voinței Majestații Sale imperatului ministrul pentru apărarea țării a insciințat pre magistratul din Budapesta, că garnisoana de acolo se va întări prin un stat major de regiment de cavalerie, 2 staturi majore de divisiune de cavalerie, 6 escadroane de cavalerie, un stat major de divisiune de baterie și prin un batalion de geniu.

* (Confiscare). O broșură parlavistică datată din Belgrad, tipărită și edată în Praga de vreme ce ea sumuță cu fanaticism contra germanismului, catolicismului și contra Vienei fu confiscată în întreaga ei edițiune.

* (Un esecutor de dare) din Papa a falsificat o poliță subscriind pe ea numele unui locuitor de acolo ca acceptant. Acest falsificat esecutorul l'a prezentat institutului de păstrare de acolo și a scos dela această sumă de 260 fl. v. a. Actul de falsificare a eșit la lumină numai cu prilegiul prolongirei poliței, falsificatoriul însă în loc se fie fost numai decât închis s'a tras numai în cercetare criminală și așa pus în poziție de a lua lumea'n cap, când i va plăce.

* (Esposiție de studii în România). După cum ne spune „Kelet“ Henric Finaly, profesor de universitate și president al camerei comerciale din Cluj, în fruntea unei comitiuni denumite de ministrul de comerț, de vreo câteva zile a plecat în România spre a studia piațele comerciale de acolo din punct de vedere al exportului unguresc, cu deosebire în direcțiunea, cari articuli de export ar avé acolo trecere; mai departe are să cumpere o cantitate mai mare de mărfuri de muștră spre care scop ministrul i-a asignat 1000 fl. v. a. (Charta Dobrogei). Cetim în „România transdunăreană“:

„De câtva timp se lucreaza de cătră statul major de geniu al armatei charta Dobrogei și anume partea ei geodesică. Doi căpitani cu ajutoarele lor au și început lucrarea, unul dincolo de linia ferată Cernavoda-Constanța și altul dincoace de această linie. Se pretinde, că lucrările geodesice sunt aproape terminate în județul Constanța și dl Constantin Popescu-Șarguna au și început lucrările în județul Tulcea, Babadag.

* (Despropărire lângă Buda veche), cari sub conducerea profesorului Torma se continuă cu un zel mare, au dat de o nouă invențiune foarte interesantă. S'a aflat adevă în fața intrării deștră despropărite a amfiteatrului o peatră cu o inscripțiune romană și după aceea mai multe frag-

mente de peatră asemenea cu inscripțiuni. Din aceste inscripțiuni se vede, că în fața amfiteatrului a stat odată templul Nemesei, a cărui petrii s'au întrebunțat apoi la clădirea amfiteatrului. Una dintre aceste inscripții este așa: „Nemesi omnipotentii Augustae Marcus Ulpus Zosimus XII (kalendas) Sept.(embres) Rustico II et Aquilino“. Această inscripție romănesce are următorul înțeles verbal: „Nemesi a tot puternice și auguste (dedică această peatră) Marcus Ulpus Zosimus pe timpul consulilor Rusticus și Aquilinus). S'a statorit și aceea, că intrarea amfiteatrului a fost policromă, ceea ce se vede din ferestrele orbe din păreți precum și dintr'o parte de păreți despropărite și proveđuți cu colorile roșu-galben-verde-negru. De altmătrelea coloroa dinlăuntru se poate, că a fost roșie pe fundament alb. Amfiteatrul — după o scotoeală a lui „Hon“ — ar fi fost zidit în anul 162 după Christos fiind-că consuli A. Junius Rusticus și C. Vettius Aquilinus amintiți de Zosimus pe peatra votivă au funcționat în anul 915 după zidirea Romei. Între obiectele despropărite Joi în 21 Octomvrie nou se află și țiga stângă a Njemesei. Despropărire se continuă cu zel și guvernul este aplecat, a sacrifica încă vreo o câte-va sute de floreni, cari se vor mai recere până la despropărire definitivă.

(Vișelie în Octomvrie.) În 13 Oct. n. între 6 și 7 oare seara s'a descărcat o furtună teribilă asupra orașelului Karad din comitatul Somogy. Vișelie venind de cătră Bákony a cășunat pustiiri infricșate, rupend cope-risele depe case și ducend cu sine clăi de paie și de fân. A și trăsmit de 2 ori în comună.

* (Viorele și fragi) au început a înflori acum în Octomvrie foarte multe și în mai multe grădini din Sibiu. Acum de curând s'au cules intr'o grădină ca la un pătrar de fragi nou.

* (Epidemia de bubă) — după cum ne spune „Kronst. Ztg“ — a erupt în Brașov, unde din 18 Oct. n. s'a deschis pentru bolnavi un spital separat.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Istoria aritmetice și principiile fundamentale,

la tractarea Aritmeticeii în scola populară.

(Disertațiune fimită în adunarea generală a „Reuniunii învățătorilor români din Teara Bărsei“ la 26 Aprilie 1880 în Zernești)

de

Dometiș Dogariu,

învățătoriu în scola primară din Satulung.

Onorată adunare! Onorați domni și frați colegi! Este un an trecut, de când ne mai întrebunțăm earși cu toții la olaltă ca să ne împărțim, cu această ocaziune, cunoștițele noastre pedagogice, câștigate pe terenul învățământului popular!

La ședinteale adunării noastre generale din anul trecut mi-ați fost conces cetirea unui tractat din limba maternă, arătând în același mod practic, cum au de a se preda bucățile de lectură în scola populară; acum însă tot cu permisiunea d-voastre, imi i-au libertatea, de a Vă ceti un alt tractat nu de mai puțină importanță, și anume din Aritmetica.

Onoraților domni și frați colegi! „Legea naturii este dezvoltarea, scopul omenirii este progresul“ ăice un mare pedagog, și această foarte adevărat, căci, dacă aruncăm o privire peste evul vechiu și mediu, vedem îndată dreptatea acetei legi. În miile de ani ai evului vechiu și mediu nu s'au putut afla atâtea lucruri nouă ca în evul acesta și cu deosebire ca în secolul present, în care au urmat una

după alta atâtea strămutări și străfomări în toate lucrările omenești ear pe terenul școlii populare s'a dezvoltat atâtea putere câtă nu s'a putut desvolta în mii de ani ai timpurilor vechi. În timpii vechi numărul obiectelor de învățământ, metodele și instrumentele de instrucțiune au ramas tot așa, după cum s'au aflat; dar prin câte strămutări au trecut toate aceste în ultimii decenii de ani! — Numarul obiectelor de învățământ a crescut, estensiunea lor s'a mărit, conceptele s'au curățit, metodele de instrucțiune s'au ameliorat întru atâtea, cât ar crede cineva, că este imposibil de a mai crea omul ceva nou. Însă pre pământ nu este statornicie, sub nori nu este odihnă, căci spiritul timpului nu dormitează, ci mereu ne îndeamnă spre progres.

Dar secolul nostru nu se îndestulează numai cu progresul, ci el voiesce tot deodată a sci și aceea, cum s'a perfecționat omenimea, cum s'au născut științele, cu un cuvânt: el voiesce a sci și istoria progresului și a științelor.

Noi până acum am fost prea mulțămiiți și cu atâtea, dacă am cunoscut Aritmetica și metoda ei. Astăzi numai merge așa, ci pretindem a sci cu tot dreptul și istoria aritmeticeii, precum și a metodei de propuneri; și aceasta cu atât mai vortos, căci prin istoria unui atare obiect de învățământ cunoasem mai de aproape ideile și modul de propunere a celor vechi, și numai atunci putem avé o idee mai clară despre dezvoltarea spiritului omensc și despre bărbății vestiți în această știință.

Aflând noi această descoperire ne umplem inimile de recunoștință față cu antecesorii nostri, aflăm o iubire pentru era nouă, ne amplificăm cunoștințele psihologice, ne estindem orizontul metodei, ne esplicăm prezentul prin trecut și ne îndestulim dorința de a sci.

Foarte de multe ori i se pun învățătorului scrutații întrebări d. e. cum s'a desvolat numărarea, cum cifrele etc. și i pare bine, când le poate răspunde.

Purcedând din acest punct de vedere, cred, fraților colegi, că nu Vă voi face puțină plăcere, dacă voi lua diserta foarte pe scurt despre istoria aritmeticeii și fazele, prin cari a trecut ea dela început și până în ziua de astăzi.

I. Dezvoltarea numărării.

Omenimea la început nici că a avut nume deosebite ne numeri. Calculatorul se privia pe sine de unimea primă, pre cel ce era față cu el de unimea a doua, și pre cel mai îndepărtat de unimea a treia. Prin arătarea mânei esprimeau numărul cinci, ear' prin arătarea ambelor mâni esprimeau numărul zece etc.

Modul cel mai vechiu de numărare se vede dară a fi fost: numărarea pre degete. Cunoștința numărării pre degete s'a aplicat apoi la diferite popoare în diferite moduri de numărare, așa d. e. Africanii numără până astăzi încă numai până la cinci și de aci încep earăși dela unu. Această sistemă s' numesce sistemă *cuninară sau de cinci*.

Alte popoare își țin de unitate mai mare numărul 20, adică degetele dela mâni și dela picioare și aceasta este așa numita sistemă *vigintimală*. Cele mai multe popoare au luat numărul 10 de unitate mai mare și pe aceasta s'a basat apoi sistemul *decadic* folosit de toate popoarele culte. Sistemul decadic era cunoscut din partea celor vechi de sânt, căci cu el aveau datina a onora pe ștei, pe preoți și pre cei mai mari.

Degetele nefiind destul de apte pentru de a arăta numeri mai mari ca zece, omenimea a trebuit să caute nesce obiecte, cari să le folosească și

la determinarea sutelor, miilor etc. și pentru executarea acestei operațiuni, oamenii la început se folosiau de petricele, nuci, grăunțe de bucate etc., după cum fac și astăzi încă popoarele sultimate. Chinezii mai numără și acum pe degete și încă până la o sută de mii. — Cum se întâmplă aceasta Vă voi arăta cu altă ocaziune.

(Va urma).

Bursa de Viena și Pesta
din 23 Octomvre 1880

	Viena	Pesta
Renta de aur	106.95	106.80
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orientul ung.	79.80	80.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	96.50	96.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumul de fer orient ung.	83.75	83.75
Imprumutul drumurilor de fer ung.	122.50	122.25
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pământului	95.25	95.—
Obligațiuni ung. cu clausula de sorșire	94.—	94.50
Obligațiuni urbariale tomesiano	93.75	93.50
Obligațiuni urb. tomes. cu clausula de sorșire	93.—	93.—
Obligațiuni urbariale transilvane	93.25	93.—
Obligațiuni urbariale croato-slavo-voicne	94.75	—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea țecimii de vin	93.50	93.50
Datorie de stat austriacă în hârtie Datorie de stat în argint	71.40	71.30
Renta de aur austriacă	72.35	72.50
Renta de aur austriacă	86.45	86.75
Sorși de stat dela 1860	125.—	129.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	813.—	812.—
Acțiuni de credit austr.	277.30	275.60
Acțiuni de bancă de credit ung.	245.—	244.—
Sorși ungarești cu penii	107.50	107.50
Sorși de regulara Tisul	106.90	105.75
Argint	—	—
Galbin	5.62	5.63
Napoleon	9.33 1/2	9.33 1/2
100 marce nemțesci	57.50	57.30
London (pe poșta de trei luni)	117.20	117.60

Economic.

Sibiu 22 Octomvre n. Pro hectolitru: Grâu fl. 7.30—8.30; grâu sâcără fl. 5.50—6.80; sâcără fl. 5.60—6.00; Ovăs fl. 1.90—2.40 Cuceruz fl. 4.40—4.80; Mălaiu fl. 7.—8.; Cartofi fl. 1.60—2.; Sămânță decăneapă fl. 6.—7.; Mazere fl. 6.—7.; Linte fl. 9.—10.; Fasole fl. 5.—6. pro 50 chilo: Fână de păne fl. 6.; Slănină fl. 34.—36; Unsoare de porc fl. 36.—40; Său brut pro 50 chilo fl. 15.—17; Său de luminări fl. 24.—25; Luminări deșu 50 chilo fl. 23.—25; Săpun fl. 18.—20. Fân 50 chilo fl. 0.80—1. Căneapă pro 50 chilo fl. 16.—18. Lemne vortose de foc pro metru cubic fl. 3.25 Spirit pro grad 55—60 cr. pro chilo: carne de vită —45— cr.; Carne de vișel 35—48 cr. carne de porc 46—48 cr.; carne de berbec 24—26 cr.; ouă 10 de 20 cr.

Medias, 21 Octomvre n. Pro hectolitru: Grâu 7.50—8.; Grâu sâcără fl. 6.20—6.50; Sâcără fl. 5.40—5.80; Ovăs fl. 2—2.40; Cuceruz fl. 3—4.; Sămânță de căneapă fl. 3—4.; Fasole fl. 5—5.50; mazere fl. —; Cartofi fl. 1.40—1.50; Fân fl. 1.—1.20; cel vechiu; cel nou fl. —; Căneapă fl. 22—24; Slănină pro 100 chilo: fl. 60—66; unsoare de porc fl. 70.—; Său de luminări fl. 36—46; Spirit pro grad cr. 11 1/2; carne de vită pro chilo 40 cr. carne de porc 48— cr. carne de vișel 44 cr.; carne de berbec 24 cr.; ouă 6 de 10 cr. Tergul de ași fi bine corcetat. Timpul deși e ploios nu a rece.

(Căldura trebuincioasă coacerii cerealelor). Grâul constituie momentul favorit al oamenilor în toate țerile, unde este cu puțință al' cultiva într'un chip regulat. Dacă se însemnează pe o mapamondă linii indicând pentru fie care emisferă limita țerilor, unde se cultivă grâul în cantități mari, se va vedé că pentru emisfera australă producțiunea începe spre 25 grade de latitudine spre a se sfârși în 47 grade. Această zonă nu cuprinde decât Australia meridoanală cu Noua Islandă, capul bunei speranțe și partea cea mai strimă a Americii de sud. În emisfera noastră, cultura începe în Egipt și în Arabia, spre 10 grade de latitudine, și se ridică repede pentru toate celelalte țeri spre a 80 a paralele, scoborându-se până la 26-a în California și ridicându-se la 32-a în nord-vestul Africii. Limita boreală de cultură în America și Asia, se găsece spre al 48º grad, dar se ridică repede în Europa și atinge în Norvegia paralela 64-a. Această deviere spre nord se datorece îndulcirii însemnată a temperaturii de curentul de apă caldă, ce marea aduce dela oceanul la pol sub numele de Golf-Stream, și a căruia influență, unită cu aceea a vânturilor curentului ecuatorial modifică foarte mult clima Europei occidentale.

Trebuie, în adevăr, pentru ca cultura unei plante să fie putincioasă, ca temperaturile extreme de eamnă și de vară să nu o poată nimici, și cu timpul desvolțării sale să premească o cuantitate ficsă de căldură. Sânt varietăți de grâu, care pot resista un

frig de 20 grade dacă pământul este acoperit cu un strat protector de zăpadă.

Sub clima României cultura grâului cere 160 zile, și temperatura mijlocie, în timpul acestui restimp fiind de 13º, înmulțind numărul gradelor cu numărul zilelor, se găsece că coacerea grâului cere 2,144 grade de căldură. La Turnero (America) planta atinge perfecțiunea sa în 92 zile, dar temperatura mijlocie fiind de 24 grade rezultă final este 2200 grade de căldură.

Concordanța calculului operat în condițiuni atât de deosebite arată, că desvolțarea unei vegetale este supusă unor legi matematice. Orzulul, pentru a se coace i trebuiece 1800 grade; de aceea se poate cultiva până la a 70-a paralela în peninsula scandinavă; porumbul i trebuiece dela 2600 până la 2900 grade căldură; vișei 2900; cartofului 2800 până la 3000 grade.

Nu trebuie a se deduce din aceste calcule, că ori-ce climă, care va puté să dea unei plante numărul voit de grade de căldură, va fi favorabilă desvolțării sale și coacerii fructelor sale. Statornicia climatei poate să împiedice evoluțiunea producătoare, care cere o temperatură superioară aceleia a înolțirii și a creșterii.

(Monitorul agricol).

Nr. 161. CONCURS.

Conform rezoluțiunii prea venerabilului consistoriu arhiepiscopescan d'to 15 Iulie a. c. Nr. 2112 B. pentru ocuparea postului de capelan lângă neputinciosul parohi Moise Neagovici din Zagon, p'presbiteratul Trei-scaunelor, se escrie concurs până la 2 Noembrie a. c.

Emolumentele conform declarațiunii nimitului paroh sânt jumetate din toate veniturile preoțesci din materă și filie, parohie de a III clasă.

Afară de aceste folosirea casei și curtei parohiale întregi, și din grădina parohială în jumetate, aceste venituri dau anual suma de 200 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post și regulamentul provisoriu pentru parohii se-și astearnă suplicile sale în termenul indicat mai sus oficiului p'presbiteral gr. or. al Treiscaunelor.

Brețcu, în 1 Octomvre 1888. În conțelegere cu comitetul parochial.

Spiridon Dimian m. p., adm. presb.

Nr. 163. CONCURS.

Pentru ocuparea parohiei vacante din Streiu Sângeorgiu cu filia Streiu Ohaba de clasa a III, în p'presbiteratul gr. or. al tractului Hațeg, se deschide prin aceasta concurs cu termenul până la 2 Noembrie a. c.

Emolumentele sânt:

1. Porțiune canonică-pământ arătoriu și de fenaț 15 iugere pentru care contribuțiunea se va plăti dela comună;

2. Dela 110 fumuri de casă, — câte doue ferdele curcurz nesfârmat-cu tuleul — dela fiește care fum de casă — și câte o ște de lucru;

3. Tacele stolare îndatinate și anumit statore în sinodul parochial la 29 August a. c.

Doritorii de a compete la această parohie, au a-și adresa petițiunile lor instruate în sensul prescrierilor din stat. org. și dispozițiunilor provitoare congresuale din anul 1878 la subscrisul până la termenul sus aminit.

Hațeg 14 Septemvre 1880. În conțelegere cu comitetul parochial.

Ioan Raț m. p., p'presb.

Nr. 248. CONCURS.

La școala capitală gr. or. din Zernesci, este de a se istitu un post de învățătoreasă, pentru a căru ocupare se escrie concurs cu termen până la 26 Octomvre a. c. st. v.

Salariul pentru anul de probă e 120 fl. v. a. cuartir și lemne pentru foc 12 metri cub. cu prospect de a se înmulți după întărire definitivă.

Dela concurențe se cere, atesta de botez, că sânt gr. or. de moralitate, de calificațiunea științifică și a economiei de casă, atestat că posedo cunoștința limbilor patriei, și dacă a mai fost învățătoreasă atestat de pracsă de până acum.

Suplicile instruite în sensul Stat. org. sânt a se așterne oficiului p'presbiteral I. al Brașovului ca adm. al p'presbiteratului Branului.

Din ședința comitetului parochial gr. or. Zernesci 3 Octomvre 1880.

Ioan Dan m. p., preot și președ. comt.

Nr. 88 pres. 3—3 CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești din subsemnatele comune bisericesci a protopopiatului gr. or. „Ternava superioară“ se escrie concurs până la 14 Octomvre a. c. st. v.

1. Pentru postul învățătorec din „Alma“ cu salariu anual de 100 v. a. și lemne de foc.

2. Pentru postul învățătorec din Dêros cu salariu anual de 100 fl. v. a. și lemne de foc.

3. Pentru postul învățătorec din Boiu mare și mic cu salariu anual de 120 fl. și lemne de foc.

4. Pentru postul învățătorec din Jacul român cu salariu anual de 100 fl. v. și lemne de foc.

La concursurile subsemnate se află cuartir liber pentru învățători, cari vor ocupa posturile amintite și li se dau lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au de a-și adresa suplicile instruite cu documentele recurate amăsurat Stat. Org. și regulamentul provisor din 1878 și ale adresa oficiului p'presbiteral gr. or. al Ternavei superioare în Alma până la termenul indicat.

Oficiul p'presbiteral gr. or. al Ternavei superioare în conțelegere cu comiteetele parohiale.

Ioan Alășan, m. p., p'presbiter.

Publicare de licitațiune!

Duminecă în 31 Octomvre 1880 st. n. la 1 oară după ameași se va esărânda pe calea licitațiunii publice moara de măcinat cu 3 petri a comunei Sadu pe timp de 3 eventual 6 ani începând dela 1 Ianuarie 1881 nainte.

Licitațiunea va avé loc în cancelaria comunală, unde și nainte de licitare se pot vedé condițiunile.

Sadu în 21 Octomvre 1880.

[64] 1—3 Primăria comunală.

[63] 2—3 **Publicațiune!**

Din partea administrațiunii pădurei bisericilor brănene gr. or. se aduce la cunoștință publică, cumcă în 1/13 Noemvre a. c. la 11 oare ante-ameași, în urma încuviințării preavenerabilului consistoriu arhiepiscopescan d'to 25 Aprilie Nr. 1338/1880 se va vinde una parcelă de pădure din muntele „Preduș“ în mărime de 103 jugere 200 □ custătoare din lemn de fag și brad de întrebunțat la ori ce soi de clădire și se află în apropiere de 1/2 oară de centrul Branului spre tăiere în termen de 7 ani, cu prețul de strigare de 1000 fl. v. a.

Doritorii de a cumpăra, vor avé a depune înainte de începerea licitațiunii vadiu de 10%. Condițiunile de licitare se pot vedé la primăriile Branului în carele de oficiu în toate zilele.

Bran în 23 August 1880.

Comitetul administrativ.